

Ten Oorlog

Ten Oorlog is een krachttoer. Van auteur Tom Lanoye, van regisseur Luk Perceval, van de acteurs van Blauwe Maandag Compagnie.

Een megaproductie die aan zichzelf ten onder dreigde te gaan. Een media-evenement.

Een scharnier tussen BMC en Het Toneelhuis. Etcetera blikt terug in drie stevige bijdragen.

Een trechter van gruwel en geweld

Luk Van den Dries bespreekt de voorstellingen

Opluchting. Dat was het gevoel waarmee ik opstond na de marathonvoorstelling van *Ten Oorlog*. Eén met een hele zaal die zonder de minste aarzeling, niet afwachting maar in een vanzelfsprekend gebaar, opveerde om deze gebeurtenis te vieren. Onhandig toch een beetje, want hoelang kan je lang applaudisseren voor wat je als uitzonderlijk ervaart. Een orkaan van handgeklap barst los, krachtig als een kus op een volle mond. Opluchting dan, omdat het eindelijk volbracht is.

Er had zich rond deze productie namelijk een merkwaardige spanning opgehoopt. Te beginnen bij het ambitieuze plan om de hele *Wars of Roses*-cyclus van Shakespeare te brengen, bewerkt weliswaar, maar het blijven toch acht volavondstukken van het label Shakespeare, ongeveer een vijfde van zijn hele oeuvre. Helemaal uniek is dit project niet, ook de English Shakespeare Company deed die hele cyclus, 23 uur toneel, 'the complete and indispensable Shakespearian event' (NYT), waarmee ze Europa, Australië en Japan rondtrokken. Maar de Engelsen deden dit in schuifjes, terwijl de BMC het project in één geut zou repeteren, en het pas aan het einde van de rit ook aan het publiek presenteren. Om dit monsterproject voor te bereiden trokken Luk Perceval en zijn ploeg zich in vrijwillige ballingschap terug.

Er deed zich echter tijdens het lange repetitieproces iets merkwaardigs voor. De combinatie van quarantaine, geduld, ambitie en verwachting deed de rust en de open plek die opgezocht werd voor de realisatie van dit project, juist kantelen in zijn tegendeel: er hoopte zich een geweldige spanning op die het project van binnenuit aanvrat. Eind december ontplofte

de stoomketel met het vertrek van een aantal hoofdrolspelers. BMC trilde op zijn vesten, de vertrouwensbreuk sneed diep in eigen vlees, en bijna was het *Ten Oorlog*-project geïmploedeerd, ingestort door eigen gewicht.

Uiteraard sijpelde dit alles snel door naar de pers, parallel met berichtgeving over de strategische schaalvergroting van BMC door een fusie met NTG. Ook in die onderhandelingen liep alles uit de hand, was er sprake van vertrouwensbreuken en onmogelijkheid tot samenwerking. Wat in de geschiedenis van BMC een lange productieve retraite moest worden waarin men zich in alle rust kon uitzetten met Shakespeares *History Plays*, werd een hordeloop, een hellevaart, met gekonkel, kuiperij, verraad en broedermoord. Zelden was de BMC meer in het nieuws dan juist wanneer ze zich terugtrok uit de schijnwerpers. De zorgvuldig georchestreerde mediahype rond de aanmaak van de nieuwe productie, met o.a. speciale katerns in verschillende kranten, werd ongewild ingehaald door de crisisberichtgeving die rond *Ten Oorlog* ontstaan was. BMC heeft eigenlijk drie keer de *History Plays* van Shakespeare beleefd: in zijn creatieproces, in zijn schaalvergroting op de Vlaamse theaterlandkaart en ten slotte in datgene waarvoor het publiek op het einde van die lange marathon overeind veert: *Ten Oorlog*. Met het applaus dat als een windhoos door de zaal beukte, werd niet alleen een opvoering toegejuicht, maar ook de koppigheid en het doorzettingsvermogen van haar makers.

Het beeld van een afgepeigerde, maar stralende groetende cast, uitgezonden op het journaal, vastgelegd op de voorpagina van De Morgen, vatte heel goed de sfeer van opluch-

ting rond de première samen: *Ten Oorlog* was door de mediabelangstelling vooral een evenement geworden. Bij mijn weten is nooit voorheen in de Vlaamse toneelgeschiedenis zoveel media-aandacht gegaan naar de voorbereiding van een productie: cameraploegen stonden aan te schuiven nadat een actrice door een val tijdens een try-out nog de première dreigde te hypothekeren. Die hele hype schoof zich als een scherm voor de productie: er werd namelijk meer geschreven over het bijzondere karakter van dit evenement dan over de inhoud en relevantie van de productie.

Dubbelbeeld

Toch hoeft dit niet principieel negatief uit te vallen. Los van de ontstaansgeschiedenis die als een soort razend meta-stuk het creatieproces geschaduwd heeft, kan je alleen maar blij zijn om het publieke leven dat *Ten Oorlog* gekregen heeft. Het zou eerder vanzelfsprekend moeten zijn dat belangrijke premières voorpagina's halen en journaalitem worden. In de nieuwsgaring die opgeslorpt wordt door zich in de camera's manoeuvrerende politici of de seksuele hypocrisie rond buitengaats presidenten, is de behandeling van belangrijke cultuurmomenten juist op zijn plaats. Niet als evenement op zich, maar als commentaar. Het concentreert aan opgeslorpte werkelijkheid in een toneelstuk is namelijk in staat zeer helder te reflecteren op wat er in een samenleving gaande is. Dat geldt zeker voor *Ten Oorlog*, het stuk over seks en macht. Het behandelt gebeurtenissen uit de 15de eeuw, van de *impeachment*-procedure tegen Richard II in 1398 tot de kroning van Henry VII in 1485, werd door Shakespeare geschreven tussen ca. 1589 en 1599,